

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Claude Anet
ARIANE, JEUNE FILLE RUSSE

Ovaj roman deo je javne svetske baštine.
Copyright © 2023 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04900-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

KLOD ANE

Arijana

MLADA RUSKINJA

Prevela Milica Simić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

PRVI DEO

(Vrsta prologa)

I

Od hotela „London“ do gimnazije „Znamenski“

Nebo gotovo orijentalne prozirnosti, predivno, vedro, blistavo i plavo poput tirkiza iz Nišapura, pružalo se iznad kuća i bašta još usnulog grada. U svitanje i u tišini čulo se samo čavrljanje vrabaca koji su se jurili po krovovima kuća i granama bagrema, sladostrasno gugutanje golubice na vrhu drveta i, u daljini, s vremena na vreme, tandrkanje seljačkih kola koja su se polako kretala nepravilnom kaldrmom Sadove ulice, glavne i najotmenije ulice u gradu. U blizini ogromnog, prašnjavog i pustog trga ispred crkve nalazila se drvena ograda zadnjeg dvorišta hotela „London“, čije se

ravno, dugačko i tri sprata visoko pročelje, sagrađeno od sivog kamena i tmurno poput kišnog jesenjeg dana, pružalo iznad Sadove ulice, bez balkona, bez pilastara, bez stubova, bez ikakvih ukrasa.

Hotel „London“, prvi u gradu, bio je poznat po svojoj kuhinji. Zlatna mladež, oficiri, industrijalci i plemići dolazili su u njegov čuveni restoran, u kojem je orkestar sastavljen od tri mršava Jevreja i dva Malorusa svirao, posle podne i uveče do kasno u noć, osrednji potpuri* „Evgenija Onjegina“ i „Pikove dame“, melanholične narodne pesme i ciganske melodije nepravilnog ritma. Kakve su se zabave priređivale u tom popularnom restoranu, kakve briljantne večere, kakve „orgije“, da upotrebimo izraz koji se koristi među nama kad govorimo o zabavama u hotelu „London“!

Hotelski restoran sastojao se od dve sale različite veličine, ali nisu postojali separei, i zbog toga su oni koji su želeli da večeraju podalje od gomile uzimali sobe sa salonom na prvom spratu, koje je Lav Davidovič, portir hotela, uvek držao na raspolaganju za svoje klijente.

Taj Lav, Jevrej uskih i mrtvih očiju, bio je samozvani vladar hotela i jedna od najpoznatijih osoba u gradu. Ugledni ljudi iz naše pokrajine tražili su njegovu prijateljstvo, i zaustavljali se u predvorju hotela kako bi razmenili s njim

* Kompozicija sastavljena od odlomaka različitih muzičkih dela jednog ili više autora, bez unutrašnje povezanosti. (Prim. lekt.)

nekoliko ljubaznih reči. Lav je bio diskretan, a koliko vrede ćutanje i ljubaznost portira tako poznatog hotela? Koliko je samo ružičastih novčanica, pa čak i onih od dvadeset pet rubalja, ćutke primio a da se na njegovom bledom licu nije moglo videti ni trunke osećanja, novčanica koje mu je pružila vrela ruka čoveka srećnog što je uspeo da pronađe mirno mesto za ljubavni sastanak. Gotovo je sigurno da je broj onih koji su želeli da osiguraju tajnu svoje sreće bio veliki jer je Lav Davidovič posedovao čak tri kuće. Ovo pokazuje da je novac pristizao u grad, da se s lakoćom zarađivao, da se s radošću trošio, i da je život bio ispunjen strastima poput vrelih letnjih dana u ravnicama ove pokrajine na jugu zemlje čiji je bio glavni grad. Svaki čovek koji se ovde obogatio, bilo zahvaljujući rudniku, industriji ili poljoprivredi, nikad nje prestao da razmišlja o nezaboravnim zabavama u hotelu „London“ i francuskim vinima koje je tamo pio u društvu ljupkih žena.

Jedna od tri kuće Lava Davidoviča nalazila se u ulici udaljenoj od predgrađa, nedaleko od drumu, kojim su, u sumrak i noću, lepi kasači, dika i ponos naše pokrajine, vukli kola sa parovima koji su želeli da jure poput vetra po ravnom i dobro održavanom putu. Ova kuća imala je samo prizemlje i sprat. Lav je nameravao da tu jednog dana živi. Za sada je opremio prvi sprat i tamo smestio jednu mrzovoljnu stariću. Mnogi su tražili od njega da unajme taj stan na spratu,

jer su stanovi bili retki u gradu koji se poslednjih godina razvijao izuzetnom brzinom. Staričin ljutiti odgovor uvek je bio isti: stan je izdat. Ipak, nijedan stanar nije nikada došao i prostodušni ljudi su se pitali zašto se Lav lišava dobrog novca od kirije. Drugi su samo klimali glavom. Naime, često su se uveče mogle videti kočije koje se zaustavljaju pred vratima kuće, a između zavesa na prozorima, ma koliko pažljivo da su bile navučene, probijali su se zraci svetlosti sve do kasno u noć.

U ranim jutarnjim satima, kada počinje ova priča, u zoru vrelog dana krajem maja, glavna vrata hotela „London“ bila su zatvorena, a svetla odavno ugašena u restoranu i predvorju. Mala drvena kapija u ogradi zadnjeg dvorišta otvorila se škripeći. Na pragu se pojavila mlada devojka i zastala, na trenutak oklevajući.

Imala je na sebi uniformu najpoznatije gimnazije u gradu, jednostavnu smeđu haljinu i crnu kecelju od listera. Strogu uniformu ulepšala je belom kragnom od čipke, koja je sada delovala malo izgužvano, a haljina je, protivno pravilu, bila blago dekoltovana i otkrivala je njen ljupki dugi vrat, na kojem se pokretala, laganom kretnjom, mala glava sa belim slamnatim šeširom sa širokim krilima oborenim sa obe strane, i crnom vrpcom vezanom ispod brade. Glava se brzo

nagnula da bi pregledala pustu ulicu. Mlada devojka, nakon što je na trenutak zastala, zakoračila je na pločnik. Iza nje se odmah pojavila druga mlada devojka, nekoliko godina starija od ove, plava, pomalo mlohava i teških kretnji, obučena u crnu svilenu suknju i bluzu od batista ispod laganog mantila.

Mlada devojka u gimnazijskoj uniformi se protegnula, podigla glavu ka nebu, udahnula čist vazduh kao da ispija čašu hladne vode i smejući se rekla:

„Kakav skandal, Olga. Uveliko je svanulo!“

„Već davno sam htela da krenem“, uzvratila je druga devojka gundajući. „Ne znam zašto si se toliko zadržala... Ili bolje rečeno, dobro znam. A ja moram da budem u deset sati u kancelariji! Onaj tiranin Petrov napraviće scenu. A uz to... popila sam previše šampanjca...“

Gimnazijalka ju je sažaljivo pogledala, a onda slegnula levim ramenom, za nju uobičajenim pokretom, i nije ništa odgovorila. Brzo je hodala, laganim i veselim korakom, udarajući po asfaltu previsokim potpeticama otvorenih cipela, osvrćući se oko sebe, radosna što je, izašavši iz prostorije pune dima, naišla na neočekivanu vedrinu prolećne zore. Prešle su, dijagonalno se krećući, preko ogromnog trga ispred crkve i rastale se nakon što su se dogovorile da se nađu te večeri.

Gimnazijalka je išla ulicom levo od crkve. Odjednom je začula iza sebe bat brzih koraka i okrenula se. Visoki mladić,

u školskoj uniformi i sa zlatnim nitima izvezenim pijukom na obrubu kape, trčao je da joj se pridruži.

Devojka stade. Lice joj je poprimilo tvrd izraz, duge obrve su se namrgodile, a đak koji je netremice zurio u nju odmah se zbunio. Veoma nervozno je rekao:

„Oprostite mi, Arijana Nikolajevna... Čekao sam da ostanete sami... Nije trebalo da vas onako ostavim... Posle onoga što se desilo...“

Ona ga odsečno prekide:

„A šta se to desilo, moliću lepo?“

Mladićeva zbunjenost dostigla je vrhunac.

„Ne znam“, promućao je. „Ne znam kako da vam kažem... Činilo mi se... Ljutite se na mene, zar ne? Očajan sam... Radije bih odmah da znam... Ovako se ne može živeti“, zaključio je potpuno zbunjen.

„Uopšte se ne ljutim na vas“, odgovorila je jasno Arijana Nikolajevna. „Znajte jednom zauvek: nikada se ne kajem zbog nečeg što sam uradila. Ali upamtite i to da sam vam zabranila da mi prilazite na ulici... Čudi me da ste to zaboravili.“

Pred ledenim pogledom mlade devojke, mladić je na trenutak oklevao, a zatim se, okrenuvši se na petama, udaljio bez reči.

Nekoliko minuta kasnije, Arijana Nikolajevna je stigla do velike drvene kuće. U prizemlju su se nalazile radnje. Popela

se na prvi i jedini sprat, izvadila ključ iz svoje torbice i pažljivo otvorila vrata.

Tišinu stana narušavalo je samo otkucavanje velikog časovnika okačenog na zidu trpezarije. Hodajući na prstima, mlada devojka je prešla dugačak hodnik i gurnula vrata sobe u kojoj je na uskom krevetu spavala, otvorenih usta, napola odevena sobarica.

„Paša, Paša!“, pozvala ju je.

Sluškinja se trgla iz sna i krenula da ustane.

„Probudi me u devet sati“, rekla je Arijana, gurajući je natrag u postelju, „u devet sati, čuješ li me? Danas imam ispit.“

„Dobro, dobro, Arijana Nikolajevna, neću zaboraviti... Ali već je svanulo. Kako kasno dolazite kući! Za ljubav božju, molim vas, vodite računa o sebi. Dozvolite mi da vam skinem odeću“, dodala je, krenuvši ponovo da ustane.

„Nemoj, Paša, ne muči se. Spavaj još malo. Hvala bogu da znam i sama da se obučem i svučem. To je neophodno u životu kakav vodim“, nasmejala se.

Nekoliko trenutaka kasnije, sve je bilo mirno u velikoj kući u Dvoranskoj ulici.

U deset sati istog dana, u čuvenoj gimnaziji koju je vodila gospođa Znamenska, nastavnik istorije Pavel Pavlovič, uz pomoć još dva nastavnika, držao je učenicama završni ispit.

U prostranoj sali, svetloj i goloj, sa velikim prozorima, okupilo se dvadesetak mladih devojaka. Među njima su se tiho čuli delići razgovora, prošaputane primedbe, grozničavo razmenjene kratke rečenice. Živahne oči sijale su na bledim licima; nekoliko učenica je žurno listalo udžbenik istorije; druge su sa strašću pratile šta se dešava za katedrom.

Ispitivanje o nasumično izvučenoj temi trajalo je oko pet minuta i, za to vreme, učenica koja je bila sledeća na redu razmišljala je, sedeći za obližnjim stočićem. Arijana Nikolajevna je čekala da dođe na red i gužvala prstima cedulju koju je upravo uzela pred Pavelom Pavlovičem.

Dva sata sna bila su dovoljna da njenoj koži vrate gotovo dečju svežinu. Njene svetlosive oči, prilično sitne, bile su zaklonjene dugim lukovima obrva koji su se skoro spajali kod korena nosa, koji je bio ravan, čist i pravilan. Delikatno iscrtane usne bile su zatvorene. Arijana nije bila zaokupljena razmišljanjem o temi o kojoj će je ispitivati, već je slušala učenicu koja je, stojeći pred ispitivačima, davala samo zbu-njene odgovore. Sive oči su joj ispod crnih obrva zaiskrile i moglo se videti da se Arijana trudi da ne pritekne prijateljici u pomoć.

Nadzornica, koja je sedela po strani, izvadila je sat i izašla iz sale. Posle dva minuta, vratila se u pratnji upravnice

gimnazije. Svi ispitivači su joj svesrdno ponudili svoju stolicu. Gospođa Znamenska im je zahvalila pokretom ruke i zauzela mesto nadzornice.

U sali se začuo šapat od usta do usta. Mlade devojke su jedna drugoj tiho prenosile utiske.

„Evo je opet.“

„Uvek dolazi kad ispituju Arijanu.“

„To je skandalozno, ona je protežira.“

Međutim, čim je upravnica sela, Pavel Pavlovič je tiho kucnuo po stolu i rekao učenicima:

„Hvala.“

Devojka je sišla sa platforme, vratila se na svoje mesto, i sakrila pocrvenelo lice pod maramicu.

Pomalo neodlučno, profesor je prozvao:

„Kuznjecova!“

Arijana je prišla.

Oborenog pogleda, profesor je upitao:

„Koje je vaše pitanje?“

„Veliki Novgorod.“

I ne sačekavši da bude pitana, Arijana je započela izlaganje. Govorila je koristeći iznenađujuće tačne izraze. Najzamršenije pitanje postalo je jasno kada je ona govorila o njemu; najsloženija tema činila se lakom. Svaki je pojam postavljala na pravo mesto na osnovu njegove relativne važnosti

i, ne gubeći se u pojedinostima, iscrtavala jasnu sliku na kojoj je svaka činjenica bila poređana po njenom planu.

Slušajući je, ispitivači su osećali zadovoljstvo kakvo ljudi doživljavaju kad slušaju nekog velikog umetnika na koncertu. Pavel Pavlovič nije skidao pogled sa Arijane, a na hladnom licu upravnice moglo se videti interesovanje sa kojim je pratila prefinjene i precizne reči Arijane Nikolajevne. U sali su sva lica bila okrenuta ka katedri.

„Dobiće pet plus“, prošaputala je jedna.

„I nagradu za izvrsnost i zlatnu medalju“, promrmljala je druga.

„Pogledaj Pavela Pavloviča“, šapnula je treća. „Nema sumnje. On je obožava.“

„Znam ja to odavno“, odgovorila je bleđa, ozbiljna mlada devojka.

Kad je prošlo pet minuta, Pavel Pavlovič je prekinuo Arijanu Nikolajevnu:

„Dosta je, Kuznjecova, hvala.“

Mlada devojka je sišla sa platforme. Jedan od ispitivača se nagnuo ka svom kolegi:

„Ovo dete je genije“, izgovorio je tiho.

Sat vremena kasnije ispit je bio završen. Dok su učenice izlazile iz sale, Arijana Nikolajevna je ostala da ćaska sa

upravnicom. Njihov razgovor se produžio. Sada su bile same. Najzad, u nastupu nežnosti koji je zapanjio mladu devojkju, gospođa Znamenska se nagnula ka njoj, poljubila je i rekla:

„Gde god bili, Arijana, ne zaboravite da sam vaša prijateljica.“

A onda je otišla.

U predvorju su dve mlade devojkje čekale Arijanu Nikolajevnu. Šaputale su i tiho se smejale, brzo prigušujući smeh. Jedna od njih je bila visoka, mršava, bleđa, blistavih očiju i isprekidanih pokreta. Druga je bila ružna, sitnih očiju, pljosnatog nosa, ali koketna i živahna. Obe su bile na prilično lošem glasu: ponekad su ih viđali kako nose nakit čije je poreklo delovalo sumnjivo pošto su pripadale porodicama sitne buržoazije koje nisu bile imućne. Priključile su se Arijani i u hodu je grlile, čestitale joj i uputile hiljadu komplimenata.

„Slušajte, Arijana“, počela je visoka devojkja, „želite li da idete večeras sa nama na večeru? Imamo dogovoreno društvo... Naći ćemo se u novoj seoskoj kući koju je Popov upravo kupio (ovaj Popov je bio najbogatiji trgovac u gradu, čovek zrelih godina, prilično odbojnog izgleda)... Uredio ju je vrlo originalno. Zamislite, nema nijedne stolice u kući. Ničeg osim divana. To morate videti, uveravam vas.“

Niža se umešala, veoma uzbuđena:

„Ima muzičare koje drži skrivene u susednoj sobi: čuju se, ali se ne vide. A ima i potpuno originalan izum: osvetljenje daju samo ostaci sveća koji se gase malo-pomalo, jedan za drugim.“

Arijana ih upita:

„A ko večera na tim divanima? Ja ne mogu sebe da zamislim pored Popova.“

„Njegovi prijatelji, veoma šarmantni. Uostalom, zašto ne želite da dođete kod Popova? On je ludo zaljubljen u vas, draga moja; sanja i govori samo o Arijadi Nikolajevnoj. Treba obavezno da pođete sa nama.“

„Mnogo vam hvala“, rekla je Arijana. „Ali Popov je grozan.“

„Ipak, ima duha! A i da ga samo čujete kako peva... jednostavno neverovatno, ne biste ga prepoznali.“

„Pevaće bez mene“, odgovorila je Arijana zastavši, „zato što neću videti ni njegovu seosku kuću, ni divane, ni sveće, ni večeras, ni sutra. To mu poručite od mene.“

„Ali on će umreti od očaja.“

„Votka će ga utešiti.“

Arijana se rastala od devojaka, koje su nastavile svojim putem, živahno ćaskajući i veoma uzbuđene zbog ovog odbijanja.

Viša od njih dve reče:

„Očekuje da je neko moli, to je smešno.“

A niža:

„Popov neće biti zadovoljan.“

Arijana je ušla u prilično mali vrt pored ulice, koji je bio više nalik aleji od drveća i ruža nego vrtu. Po njemu je grozničavo šetao Pavel Pavlovič. On je bio blago, nežno, bezazleno biće, sanjar i plemenit čovek, koji se svega plašio, a posebno toga da se nađe nasamo sa Arijanom Nikolajevnom, premda su se sastajali dva-tri puta nedeljno posle škole u ovom malom vrtu. Ali svaki put je Pavel Pavlovič bio paralisiran od uzbuđenja i gotovo da nije bio u stanju da govori. Tog dana Arijana je, završivši kratki razgovor sa dve drugarice, delovala razdražljivo, što je samo još više povećalo profesorovu smetenost. Imao je, ipak, smelosti da je zamoli da sednu na klupu u blizini. Ona je to odbila jer je već bilo kasno, pa bi, kako je rekla, stigla kući po završetku ručka.

On ju je ispratio, čestitajući joj na položenom ispitu i ponavljajući laskavu ocenu jednog od ispitivača: „Ovo dete je genije.“

Arijana, čija se mala glava lagano pomerala na dugom vratu, uspravi se u svoj svojoj visini i promrmlja:

„Dete! Kakva drskost! Imam sedamnaest godina.“

Zatim je ponovo utihnula. Osećajući se postićeno, i profesor nakon toga začuta. Išli su brzo mirnim ulicama. Vrućina je već bila jaka, prvi put ove godine, i najavljivala žarko leto tipično za jug.

Tako su stigli do Dvoranske ulice i ispred kuće u kojoj je živela Arijana Nikolajevna. Pavel Pavlovič je bio bleđi nego obično; uložio je napor i konačno zaustio da nešto kaže.

Arijana ga je prekinula:

„Znate li o čemu razmišljam, Pavele Pavloviču? Delujem potpuno nečim zaokupljeno, ali sam zapravo samo neverovatno srećna. Možete li da pogodite zašto? Ne? Pa, reći ću vam. Sada mislim samo na jedno: za nekoliko minuta biću u svojoj sobi. Naći ću na svom divanu prelepu belu haljinu, ukrašenu irskim vezom i dekolteom. A Paša – znate li Pašu; ona me obožava, sve što radim dobro je u njenim očima – Paša je uz haljinu spremila i bele svilene čarape, a kraj divana ostavila bele cipele. Tada ću se, Pavele Pavloviču, skinuti od glave do pete: baciću na zemlju ovu užasnu gimnazijsku uniformu, smeđu haljinu koju nosim već tri godine. Plesaću po njoj, gaziću je nogama; poljubiću Pašu... Samo o tome razmišljam. Slobodna sam, slobodna! Radujte se sa mnom.“

Ispružila je obe ruke ka njemu. Pavel Pavlovič ju je slušao dok mu se na licu videlo da se u njemu bore različita osećanja. Radost mlade devojkice i sâm njen glas – sve to ga je opijalo, a ipak je osećao neku tupu tugu.

Arijana ga je već ostavila i pela se uz stepenice. Na vratima se okrenula: